

TƏRBİYƏ TEXNOLOGİYALARI ВОСПИТАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ UPBRINGING TECHNOLOGIES

Gülarə Hüseynağa qızı Kərimova

Bakı Dövlət Universitetinin

Pedaqogika kafedrasının dosenti,

pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru

<https://orcid.org/0009-0004-3372-9786>

[https://doi.org/10.69682/azrt.2024.91\(3\).75-80](https://doi.org/10.69682/azrt.2024.91(3).75-80)

DOSTLUQ, SƏDAQƏTLİLİK, ETİBARLILIQ, MİLLİ-MƏNƏVİ DƏYƏRLƏRİMİZDƏN BİRİ KİMİ

Гюларә Гусейнага гызы Керимова

доцент кафедры педагогики Бакинского Государственного Университета,

доктор философии по педагогике

ДРУЖБА, ВЕРНОСТЬ, НАДЕЖНОСТЬ КАК ОДНА ИЗ НАШИХ НАЦИОНАЛЬНО- ПРАВСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ

Gulara Huseynağa Karimova

associate professor of the department of Pedagogy of

Baku State University, doctor of philosophy in pedagogy

FRIENDSHIP, LOYALTY, RELIABILITY, NATIONAL-SPIRITUAL AS ONE OF OUR VALUES

Xülasə. Azərbaycan xalqının zənginliyi, onun milli-mənəvi dəyərləri, bu dəyərlərin formalaşdırılması və qorunub saxlanması məqalədə öz əksini tapır. Xalqımıza məxsus milli mentalitədən, humanizm hisslərindən, insani keyfiyyətlərdən, dostluq, igidlik, vətənə bağlılıq hisslərindən və s. dəyərlərdən nümunələr göstərilir. Bu milli-mənəvi dəyərləri gələcək nəsillərə, böyüyən nəsillərə ötürmək gündəmdə duran vacib məsələlərdəndir. Problemlə bağlı aparılan araşdırmalar, müşahidə və müsahibə bir daha göstərir ki, dostluq, sədaqətlik dəyərləri bu günkü günün ən vacib və aktual məsələlərindən biridir. Apardığımız tədqiqatlar bu problemin yeniyetmələrin həyatında önəmli rol oynamasının vacibliyini göstərir.

Açar sözlər: *Dostluq, qardaşlıq, xalqın əxlaqi dəyərləri, milli mentalitetlər*

Резюме. В статье отражено богатство азербайджанского народа, его национально-нравственные ценности, формирование и сохранение этих ценностей. Приведены примеры национального менталитета нашего народа, чувства гуманизма, человеческих качеств, дружбы, храбрости, верности Родине и т.д. Отмечено, что передача этих национальных и нравственных ценностей будущим и подрастающим поколениям является одним из важных вопросов повестки дня. Исследования, наблюдения и беседы о проблеме еще раз показывают, что ценности дружбы и верности являются одними из самых важных и актуальных вопросов современности. Наши исследования показывают важность данной проблемы, играющей важную роль в жизни подростков.

Ключевые слова: *дружба, братство, нравственные ценности народа, национальные менталитеты*

Summary. The richness of the Azerbaijani people, its national and moral values, the formation and preservation of these values are reflected in the article. From the national mentality of our people, feelings of humanism, human qualities, feelings of friendship, bravery, loyalty to the motherland, etc. examples of values are shown. Transmitting these national and moral values to future generations and growing

generations is one of the important issues on the agenda. The research, observation and interview about the problem show once again that the values of friendship and loyalty are one of the most important and urgent issues of today. Our research shows the importance of this problem playing an important role in the life of teenagers.

Key words: Friendship, brotherhood, moral values of the people, national mentality

Azərbaycan xalqının zənginliyi onun milli-mənəvi dəyərlərinin çoxluğunda təcəssüm olunur. Xalqın millət olması üçün ərəzi birliyi, iqtisadi və siyasi birliklərin birliyi ilə yanaşı, mənəviyyat birliyinin də olması əsas şərtlərdən biridir. Bu birliklər tarixən xalqın əxlaqi dəyərlərinin formalaşması zəminində inkişaf edir və milli mentalitetini yaradır. Milli mentalitet isə böyük əmək, zəhmət, sağlam ruh, humanizm hisləri, insani keyfiyyətlər, vətənpərvərlik, vətənə, elə, torpağa bağlılıq, dostluq, müdriklik, igidlik, mərdlik və s. dəyərləri özündə ehtiva edir. Mənəvi dəyərlər tərbiyənin tərkib hissələrindəndir. O, daim nəsillərdən-nəsillərə ötürülmüş öz gücünü ifadə formasını zənginləşdirmişdir. Bu gün də onların böyüyən nəsillərə ötürülməsi və qorunub saxlanması zəruri məsələlərdən biri kimi gündəmdə dayanır. Uşaqların formalaşmasında, kamillik yolunun qazanılmasında dostluq, sədaqətlik, etibarlılıq və s. milli-mənəvi dəyərlərin rolu əvəzsizdir. Problemlə bağlı aparılan araşdırmalar, müşahidə və müsahibələr göstərir ki, dostluq, sədaqətlik, etibarlılıq dəyərlərinin bu gün məktəblilərə aşılması çox vacib məsələlərdəndir. Bu sahədə aparılan tədqiqatlar, monoqrafiyalar, metodik ədəbiyyatlar da bu fikri özündə ehtiva edir. Q. Cavadovun "Azərbaycanda el köməyi", S. Quliyev və T. Hüseynovun "Gəncliyin davranış və nəzakət dəyərləri", Mehparə Quliyeva və İradə Quliyevanın "Müasir gəncliyin əxlaq normaları", L.N. Qasimovanın "Ədəbiyyat fənninin tədrisi prosesində milli-mənəvi dəyərlərin aşılması", A.M. Həsənovun "Azərbaycan uşaq ədəbiyyatındakı mənəvi dəyərlərdən kiçikyaşlı məktəblilərin əxlaq tərbiyəsində istifadə" və s. əsərlərdə dostluq və yoldaşlıq tərbiyəsindən bəhs olunur. Lakin onun elmi şərh verilmiş, təcrübələrdə sınaqdan keçirilməmişdir. Apardığımız tədqiqatda bu problemin məktəblilərin həyatında önəmli rol oynadığının vacibliyini müəyyənləşdirmək mümkün oldu.

Dostluq insani münasibətlər içərisində ən ülvisi və zərurisidir. Dostluq saf əqidəyə, təmiz və ülvi, təmənnaya əsaslanmayan dəyərlərimiz-

dəndir. Təsadüfi deyildir ki, xalq pedaqogikasında dostluğu yüksək dəyərləndirirlər: "dost gəlişi bayram olar", "dostun ətri dostu dərmandır", "dost dostun yolunda canını oda yaxar" və s. pedaqoji ədəbiyyatda dostluğu xarakterizə edən xüsusiyyətlər aşağıdakı kimi göstərilmişdir:

- Dost dostun yolunda malından keçməyi bacarmalıdır;
- Dost dostuna güzəştə getməyi bacarmalıdır;
- Dostlar nöqsanlarını üzlərinə deməlidir;
- Dostlar bir-birinin arxasınca danışmamalıdır;
- Dostlar bir-birini çirkin əməllərdən qorunmalıdır və s.

Bütün bunlar onu göstərir ki, dostluq, sədaqətlik, sadıqlıq, saflıq, üvlilik kimi keyfiyyətlər sədaqətin təməlidir.

Sədaqətliliyin, etibarlılığın dostluqda əsas şərt, doğrucu, adil, əmanətə xəyanət etməmək və s. amillərlə səciyyələnir. Xacə Nəsirəddin Tusi yazırdı ki, sədaqət möhkəm və saf dostluğun əsas şərtidir. Möhkəm sədaqət olmadan möhkəm dostluq da ola bilməz. Dünyada fəxr ediləsi bir şey varsa, o da sədaqətli dostdur. Dosta sədaqəti saxlamaq üçün sözgəzdirlərdən, ağzıgöyçəklərdən qaçmaq lazımdır. Nəsrəddin Tusi "Əxlaqi Nasir"ində deyirdi:

Ayıq olun, a dostlar, haray verin haraya, Qoymayın sözgəzdiren girə bilsin araya.

Sədaqətli dost qazanmaq insan üçün mənəvi tapıntıdır. Dostluq bölünməz, parçalanmaz nemətdir. Onun gücü, istisi məlhəmdir. Çünki fikirləşmək olur ki, arxamda dağ kimi dostum var. Nizami "Xəmsə"sində tərbiyəyə, xüsusilə əxlaq tərbiyəsinə, xeyir və şər probleminə mühüm yer ayırmışdı. Burada insanpərvərlik, dostluq və yoldaşlıq, düzlük, doğruculuq, xeyirxahlıq, ədalət, sədaqət və təvazökarlıq, vətənə məhəbbət, xalqlara səmimi münasibət bir-birinə qovuşmuş, insan əxlaqının və mənəviyyatının bütün təsvir tərəfləri, onların təmizliyi, saflığı, paklığı, konkret nümunələr əsasında təhlil etmişdir. Nizami dostluğa, yoldaşlığa yüksək qiymət verir və qeyd edir ki, adamlar üzde bir, ar-

xada başqa cürdür. Belələri üzdə şad, daxilində düyündür, yaradır. Şair həqiqi, sadıq dost tapmağı vacib sayırdı:

***Elə sadıq dost ara, səni darda qoymasın,
Çəkib tordan çıxarsın, səni torda qoymasın.***

Nizami təmənnalı dostluğu pisləyir və belə dostluğu düşmənçilik hesab edirdi. Şairə görə, sadıq dost səfası ilə yaranı sağaltdığı halda, dönük dost cəfası ilə yaranı qanadır, onu sızıldadır. Nizami həqiqi dostluğun necə olduğunu, şərtlərini müəyyən edir:

*Çox gözəl olsa da eybi gizlətmək,
Dost dostun eybini örtmasın gərək.
Bu dostluq aynası göstərir ki, sən
Özümdən bu eybi kənar edəsən.*

Həqiqi dost dost üçün həm xəzinə, həm də dayaqdır, həm ata, həm qardaşdır. Nizami Gəncəvi Şərq fəlsəfi fikrinə istinad edərək qardaşın da dost olmasını zəruri sayır və deyir ki, dost zəngin xəzinədir. Dost dostu **irz** sirrini bildirir, sevinc və kədərini onunla bölüşdürür. O, oğlu Məhəmmədə nəsihət edirəm yaxşı ad qazanmış dostlar aramağı, hərzə-hərzə danışmaqdan uzaq olmağı məsləhət bilir.

*Yaxşı ad qazanmış gözəl dost ara,
Onda yetişərsən ağ giitə, vara.
Xoş ətirli bir dost yaxşıdır, inan,
Hərzə-hərzə durub danışanlardan.*

Bununla Nizami insanları sədaqətli, xeyirxah, xoşməlli olmağa çağırır. İnsan formalaşdıqca onun dostluğa böyük ehtiyacı yaranır. Dostu olmayan şəxs qolsuz-qanadsız kimi özünü hiss edir. Milli-mənəvi dəyərlər kimi xarakterizə olunan dostluğun öz modeli komponentləri vardır. Onun birinci komponenti dostluq haqda dərin biliyə malik olmaqdır. Tarix boyu bütün ahıl insanlar dostluq haqda müəyyən biliyə malik olmuş, bu anlayışın mahiyyətini, onun yolunu saxlamaq və s. mənimsədikdən sonra dostluq haqda fikir yürütmüşdür. Bu bilik insanın özünə sualıdır. Bilik səviyyəsində təfəkkür inkişaf edir. Böyüyən nəslin, bilik aldığı insanın özünə sualıdır. Bu bilik sayəsində təfəkkür inkişaf edir. Böyüyən nəslin bilik aldığı istiqamətlər müxtəlifdir. Onlar heç bir zaman dostluq haqqında bilik əldə etməyi düşünmürlər. Hər üzvlərinə güləni, onlara yaxın olanı dost kimi qəbul edirlər. Əslində isə dostluq o zaman həqiqətə çevrilə bilir ki, bu anlayışın mahiyyətini duyub, qavramış olasan. Azərbaycan xalqının böyük

şairi Əvhədi “Cami-Cəm” əsərində biliyi aqlın zəkası, insanın yolunu işıqlandıran çiraq hesab etmişdir Əvhədi deyirdi:

Bütün bunlar göstərir ki, məktəbliləri dostluq, sədaqətlik, etibarlılıq anlayışı ilə bağlı biliklərlə silahlandırmaq onları səhv addımlar almaqdan uzaqlaşdırmaq olar. Demokrit yazırdı: “dərin, möhkəm bilik əidənin bünövrəsi, özül daşdır”. Şagirdlər bu biliklərə necə yiyələnir, həyatda öz təcrübəsi və əməli fəaliyyətində onlardan necə istifadə edir? kimi suallar müəllimləri düşündürməlidir. Ümumi təhsil məktəblərinin V-IX siniflərinin 50 nəfər müəllimi ilə apardığımız sorğuya: “Siz şagirdlərinizə dostluq, sədaqətlik, etibarlılıq haqda hansı biliyi və necə verə bilərsiniz? sualı ilə müraciət etdik. Aldığımız cavab birmənalı olmuşdur: Belə zərurət yaranmamışdır. Bütün bunlara əsaslanaraq demək olar ki, istər şagirdlər, istərsə bu sahə ilə məşğul olanlarla bu istiqamətlərdə söhbətlər aparmaq zəruridir.

Dostluğun ikinci komponenti bu problemin mənasını təhlil etməyi, ümumiləşdirib nəticə çıxarmağı bacarmaqdır. Belə bir komponentin şagirdlərə öyrədilməsi müasir dövrdə daha aktualıq kəsb edir. Ona görə də şagirdlərdə dostluq, sədaqətlik, etibarlılıq anlayışını dərk edib, müstəqil fikir yeritməklərinə diqqət yetirilməlidir. Bunun üçün fənlərin tədrisi prosesində, sinifdən xaric tədbirlər zamanı bu imkanlara nail olmaq lazımdır.

Dostluğun üçüncü komponenti hər cür həyat şəraitində, hər bir çətinlikdə, həyatın hər məqamlarında dostunu müdafiə etməkdir. Şagirdlər dostları ilə nə qədər səmimi münasibətdə olursa-olsun, düşükləri şərait onun təhlilini tələb edir. Dostlar düşükləri mühitdə bir-birlərini qorumağı bacarmalı, xoşagəlməyən vəziyyət yaranarsa həmin şəraitdən dostunu çıxarmağı bacarmalıdır.

Dostluğun dördüncü komponenti fəal fəaliyyətdə dostların bir-birinə kömək etmələrinə səy göstərmələridir. Bəzən şagird dərslərdə geri qalan dostuna kömək etməyi öz vəzifəsi hesab edir. Bəzən evlərində, bəzən isə məktəbdə öz vaxtını dostunun fəallığına yönəldə bilirsə dostluğa uyğundur. Şagird dostunun uğurunu gördükdə sevinir, onu özündən irəlidə görmək üçün dostuna köməyi diqqətdə saxlayır.

Dostluq, etibarlılıq, sədaqətlik Qasım bəy Zakirin də yaradıcılığında geniş yer tutmuşdur. Zakir Vətəni özünün həyatı, yaxın dostu, sirdaşı, sədaqətli həmdəmi hesab edirdi. Zakir gənc nəslin əxlaq tərbiyəsində, dostluq, mərdlik, böyüyə hörmət və s. keyfiyyətlərin təşəkkülünə qayğı göstərməyi tələb edirdi. Zakirə görə birlik, dostluq, hər şeyə qadirdir. İnsana insandan kömək dəyməsə öləndə daş daş üstə durmaz. Orta məktəbin VI sinfində Q. Zakirin tədris olunan "Sədaqətli dostlar" təmsilində dostluqda etibarlı, sədaqətli olmaq şərh edilmişdir. Mövzusu "Kəlilə və Dimnə"dən olan bu təmsil sədaqətli dostluğun nə demək olduğunu yeni nəslə aşılayır. Zakirin fikrincə, hər kəs özünə uyğun dost seçməlidir. Dostluqda fikir həmrəyliyi, bərabərlik olmasa dostluq axıra qədər davam edə bilməz, özündən böyüyə xəyanət etməyin aqibəti pis olar. Tədris olunan mövzu ilə bağlı müəllimlərlə sorğu keçirməyi məqsədəuyğun hesab etdik. Müəllimə, "Dostluq, etibarlılıq, sədaqətlik anlayışını şagirdlərə necə başa salırsınız?" sualı ilə müraciət olundu. Şagirdlərə bu problemlə bağlı verdiyimiz sualların cavablarına diqqət yetirsək onlara bu anlayışın necə mənimsədə bildiyimizi göstərə bilərik. Şagirdlərin dostlar haqda dedikləri sözlər:

- Ürək evinin qapısını ancaq sədaqətli dostla açmaq olar. - əsil dost heç vaxt düşməyə çevrilə bilməz.

- Dostun yolunu saxlamaq o qədər də asan deyildir. - yoldaşlar sınılandıqdan sonra dost ola bilər. Təmsilə diqqət yetirək

Ey əziz dostlar.

Dostluqda bir beyin, bu necə olar:

Özün bilə-bilə dostların darda

Asudə qalaydım mən bir kənarında

Allah o yoldaşa eyləsin qəzəb

Yalnız öz xeyrini eyləyər tələb.

Q.B. Zakirin sözü gedən təmsili dostluqda sədaqətli, vəfəli, etibarlı olmağın zəruriliyindən bəhs edir. Osman Sarıvəlli deyirdi:

Kimin ürək dostu, sirdaşı yoxsa

Onun bu dünyada dünyası yoxdur.

Dostluq və yoldaşlıq, sədaqətlik M.T. Sidqi yaradıcılığında da yan ötməmişdir. O, dostluğa böyük qiymət verir və deyirdi ki, insanlar arasında dostluq və ünsiyyətin olması zəruridir. İnsan sevinc və kədərini yaxın adamla, dostla bölmək istəyir. Yaxın dost çətin gündə ta-

nınar. Onun fikrincə, kimin sədaqətli və səxavətli dostu varsa, onun fərəhi, sevinci çox, qəmi az olar. Dost insanın sirdaşıdır. Hər adamla dostluq etmək, hər adama dost demək olmaz. Dostun qədrini bilmək gərəkdir. Həqiqi, sadıq bir dost itirmək, dolu bir xəzinəni itirmək deməkdir. Dostluğun əsasını möhkəmləndirən sədaqətdirsə, onu uçurub dağıdan xəyanətdir. Heç bir şey yalan və xəyanət qədər dostluğun əsasını laxlada bilməz. Dosta-xəyanət ən böyük namərdlik və əxlaqdan kənar olmaq deməkdir. Dostluq və sədaqətlik məktəbli həyatının zəruri məsələlərindəndir. M.M. Nəvvab insanlar arasında dostluq və yoldaşlığı zəruri mənəvi tələbat kimi şərh etmişdir. Nəvvaba görə, dostluğun mühüm şərti sədaqət və ağıldır. O, hiyləgər, yaltaq, ikiüzlü, paxıl, xəyanətkar adamlarla dostluğun son dərəcə təhlükəli olduğunu qeyd edir və belələrindən uzaq olmağı tövsiyə edirdi. Nəvvaba görə, həqiqi dost ömrünün bütün mərhələlərində dost, dostluğa sadıq qalandır. İnsanın ürək dostu onun sirdaşıdır. Onun fikrincə, ağıllı dostlara malik olmaq böyük sərvətdir. Uşaqlarda dostluq, sədaqətlik, etibarlıq tərbiyəsi onlarda məsuliyyət, təşəbbüskarlıq hissinin formalaşmasını zəruri edir. Mənəvi dəyərlərimizdən sayılan cəsarətlik hər hansı bir işin icrası zamanı düzgün qərar çıxarmağı bacarmaq və onu cəsarətlə həyata keçirə bilməkdir. Dost seçimində atılan addımlar da cəsarətlik tələb edir. Mənəvi-əxlaqi dəyərlərə malik olan şagird də dost seçimində daxilində formalaşan qətiyyətlilik və cəsarətlik göstərərək ağıllı və düzgün qərar qəbul edərək ona nail olmaqda da risk etməkdən belə çəkinmir. Aparılan araşdırmalar göstərir ki, dostluğun davamlılığı və daimiliyi onun qarşısına qoyulan tələblərə əməl etməkdən də çox asılıdır.

Bu tələblər sırasına: dostlar bir-birə nümunə olmalı: əqidə birliyinə malik olmalı: maraqların uyğunluğu; bir-birlərinə sədaqətliyə: bir-birini başa düşməsi; inanmaq; intizamlılıq; təşəbbüskarlıq, diqqətlik, əməksevərlik və s. daxildir.

Milli-mənəvi dəyərlərdən olan etibarlılıq da dostluğa şərtləndirən amillərdən biri kimi çıxış edir. Öz məzmunu və mahiyyətinə görə etibarlılıq çox aspektli etik kateqoriyadır. Etibarlılıq, əhdə vəfadarlıq əxlaqi, psixoloji, sosioloji və pedaqoji fenomendir. Etibarlılıq insanın yaxınına, dostuna, cəmiyyətə olan münasibətilə

ölçülür. Etibarlılıq ailəyə, dosta, yoldaşa, qonşuya, işlədiyi kollektivə olan məhəbbətlə şərtlənir. Etibar dövlətlər, xalqlar arasındakı münasibətlərdə də mühüm rol oynayır. O, təsadüfən yaranan anlayış deyildir. O, böyük zərurətdən, ictimai həyatın tələbatından yaranır. Etibarlılıq insanda insanlığın əlaməti kimi hər dövrdə zəruri olmuş, indi də zəruri olaraq qalır. Eyni zamanda etibarlılıq şəxsiyyətin mənəvi məsuliyyət və cavabdehliyinin təzahür formalarından biridir, o heç bir zaman gücünü itirə bilməz, həmişə istisi ilə insana sevinc gətirə bilər. Etibarlılıq insanın həm də şəxsi ləyaqətinin ölçülərindən biridir. Bu mühüm milli-mənəvi dəyər dostluğun yürüməsi üçün çox lazımı məsələlərdəndir. Çünki etibar olmadan dostluq da yalnız görünər. Bu baxımdan bu anlayışlar bir-birini tamamlayır. Bunları məktəbli yaddaşına köçürmək çox da asan deyildir. Şagirdlərlə apardığımız sorğu fikrimizi təsdiq edir.

S - dostluqda etibarlılığı gözləyirsinizmi?

C - dostum var ki, etibarlılıq gözləyim (IX sinif)

C - dost seçmək fikrimcə asan deyil, amma dost kim ola bilər, heç fikirləşməmişəm, anlayışım yoxdur (IX sinif).

C - istərəm dostum olsun, amma seçə bilmirəm (VIII sinif).

Dostluqda zəruri məsələlərdən biri də sədəqətlikdir. Sədəqət, vəfa, əhdə sadıqlıq, sözündə doğruçu kimi mənəvi dəyərlər sırasına daxildir. Sədəqət də təsadüfi yaranan məsələ deyildir. O da tələbatdan yaranmışdır. Uzun əsrlər boyu heç bir yazılı qanunlara malik olmayan insanların birgə yaşayışı yalnız onların bir-birinə öz qəbilə və tayfasına möhkəm etibar və sədəqətliyi sayəsində mümkün olmuşdur. Sədəqətlik, etibarlılıqla bərabər addımlayır. Dostluqda bunlar olmasa o yürüməz. Dostluq geniş anlayışdır. Belə ki, onun istiqamətləri çoxdur. Ailədə dostluq, məktəbdə dostluq, həyatda dostluq, dövlətlərarası dostluq və s. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev Türkiyəyə hər səfərində dost ölkəyə səfəri kimi çıxış edirdi. O, hələ ümid körpüsünün açılışında “biz bir millət, iki dövlətlik”, - dedikdə dostluq tellərinin möhkəmliyini işarət edirdi. Bu gün də ulu öndərin varisi İlham Əliyev bu dostluq qanunlarını gözləyir,

onu çıxışlarında əks etdirir. Bu dostluq xalq arasında böyük vüsət almış, bununla daim qürur duyulmuşdur. Türk xalqının dostluğunun ifadə forması onların ən çətin anda bizim yanımızda olmasıdır. Onlar da bizim qəhrəmanlıqla dolu həyat səhifələrimizdən qürur duyurlar. Bu duyğular qarşılıqlıdır. Türk xalqının böyük yazarı Orhan Kayınakın Azərbaycan xalqının igid oğlu milli qəhrəmanlıq səviyyəsinə yüksəlmiş Aydın Manerov haqda yazdığı şeri bu dostluğun ifadə formasıdır. O, yazır:

Ey kahraman asker şimdi anılırsın şəhit diye

Birinci Karabağ savaşında koştun cephəye
Elinde silahın düşmanı verdin ateşe
Düşmanın attığı mermi değdi göğsüne
Şəhit Aydın oldun, kaldın cephədə
Sen de dönəmedin binlerce şəhit gibi

evine
Karabağda öcün alındı, yaşayıp görseydin keşke

Şimdi Azərbaycan daha güclü, daha emin ellerde...

Bayrağımız daha nazlı, daha hür dalgalanıyord göklerde.

(Birinci Karabağ şəhidi Aydın Manerovun va tilm şəhitlərimiz üçün yazılmışdı).

İctimailikdir, azsyaber portalının üzvü, şair, Orhan Kavmak. Ocak 2023. Ankara).

Bütün bunlar göstərir ki, dostluqda sədəqət, etibar mühüm şərtidir. Bütün bunlara əsaslanaraq belə qənaətə gəlmək olur ki, böyüyen nəslə bu milli-mənəvi dəyərlərin aşılması çox zəruridir. Onlar dost ölkələri, dost xalqları tanıyır, özlərinə dostlar seçdikdə sədəqətliyi, etibarlılığı başlıca amil kimi qəbul etməyə hazır olurlar.

Problemin aktuallığı. Tərbiyənin tərkib hissəsi olan milli-mənəvi dəyərləri gələcək nəsillərə ötürülməsi və qorunub saxlanması məqalənin aktuallığını təşkil edir.

Problemin yeniliyi. Apardığımız tədqiqatda bu problemin məktəblilərin həyatında önəmli rol oynadığının vacibliyinin müəyyənəndirilməsidir.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Əsərin praktik əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, dostluqda sədəqət, etibar mühüm şərtidir, milli-mənəvi dəyərlərin aşılması çox vacibdir. Böyüyen nəsillər dost ölkələri, dost xalqları tanıyır və özlərinə dostlar seçdikdə etibarlılığı başlıca şərt kimi qəbul edirlər.

Ədəbiyyat:

1. Əliyev, P.B. Gənclərin milli-mənəvi dəyərlər əsasında tərbiyəsi. / P.B. Əliyev, H.H. Əhmədov. – Bakı: Təhsil, – 2006. – 267 s.
2. Əliyeva, G.B. Yeniyetmələrin mənəvi tərbiyəsinə təsir edən psixoloji amillər. (Metodik vəsait) / G.B. Əliyeva. – Bakı: ADPU, – 2004, – 47 s.
3. Əliyeva, X. Mənəvi dəyərlər tərbiyə işinin tərkib hissəsidir. // – Bakı: Azərbaycan məktəbi, – 2017. № 2, – s. 49-52.
4. Əhmədov, H.H., Əliyev P.B. Gənclərin milli-mənəvi dəyərlər əsasında tərbiyəsi. / – Bakı: ABU, – 2006. – 249 s.
5. Hüseynova, T.M. Şagirdlərin mənəvi tərbiyəsində bədii ədəbiyyatın təsir qüdrəti. / – Bakı: Maarif, – 1992. – 116 s.
6. İsmixanov, M.A. Gənclik və mənəvi tərbiyə. / M.A. İsmixanov – Bakı: Gənclik, – 1980. – 100 s.
7. Mehdiyadə, M.M. Ümumtəhsil məktəblərində təlim-tərbiyə prosesinin təkmilləşdirilməsi. / M.M. Mehdiyadə. – Bakı: Maarif, – 1982, – 382 s.

E-mail: mansur.manerov@mail.ru
Redaksiyaya daxil olub: 08.07.2024